

Szilassy Zoltán:

KIÁLTVÁNY HELYEFT

/ A BÖLCSESZ alkotóköri különszáma elő /

Többezéri "tűz"- és egyéb próbák, vállalt és örökölt megpróbáltatások után most különszámmal jelentkezik az Alkotókör. Újabb próbatétel ez, melynek fontosságát jelzi az általunk választott és rendelkezésünkre bocsájtott fórum. Ezuttal "hazai pályán" indulunk, s ez nem kevés örömet és gondot jelent számunkra. E lap olvasói nagyrészt / talán a kelletténél nagyobb részben is! / a szegedi bölcsészkar oktatói és hallgatói közül kerülnek ki. Olyan olvasókkal kell tehát számolnunk, akik "két írás között" veszik kézbe válogatásunkat. Bölcsészkaron különben is "mindenki" ért az irodalomhoz: a történészek és filozófusok a felépítmény fontos részeként vizsgálják; a nyelvészeket érdekelheti szemiotikai vagy strukturális szempontból; a pedagógusok kiemelhetik didaktikai, a pszichológusok kommunikatív funkcióit és így sorolhatnánk tovább, nem feledve az irodalomtudomány sokféle lehetséges megközelítési formáit. S az érdeklődés ha szakmailag heterogén is, "filosz-voltunkat" tekintve mégis homogén, s következik e réteg fokozott társadalomtudatosságából.

A válogatás nem törekszik tematikai egységre. Mégis reméljük és hisszük, hogy nenzedéki hitvallásként is értelmezhető. Nem állithatjuk, hogy nenzedékünk leghitelesebb szószólóiként nyilatkozunk, biztatásunkra szolgál mégis, hogy vállalva a különböző indíttatásokat és célokat egy helyre érkezünk: összetartozásunkat magunk vállaltuk, s premisszáink esztétikai szempontból ugyan különbözhetnek, de etikai szempontból közelítőleg azonosak. Oka van annak, s nem is egy, hogy a mostanában társulni, együttműködni kívánó fiatal

alkotók nem fogalmaznak meg marionettis lendületű kiáltványokat. Ha bölcsészetről van szó, ez abból is adódhat, hogy "tanultak a leckéből", s ez egyben azt is illusztrálja, miért bátortalanabb - irodalmi szempontból - az ifjú bölcsész alkotó. Azért, mert mércéi /vigyázzunk: nem összehasonlításról, hanem igényről van szó!/ világirodalmi tanulságok alapján formálódtak. Másrészt azért bátrabb - társadalomkritikai szempontból -, mert előbb-utóbb kénytelen volt rájönni arra, mekkora társadalomformáló erő az az irodalom, amely első intrádára csak egyéni látomásokat kínál, ám közelebbről megvizsgálva a legmélyebb összefüggéseket mutatja meg. Eddig is hittünk benne, de a fiatal munkásokkal, főiskolásokkal és egyetemistákkal alkotóként való találkozásaink után fokozott erővel fogalmazódott meg a gondolat: élhetünk szimbioziszban az irodalommal, de nem élhetünk csak az irodalomban.

Utóbb divatos szociológiai körkérdéssé vált: "Miért rosszkedvű a fiatal alkotók nemzedéke?" Nos, a fiatal nemzedék - érzésünk szerint - nem rosszkedvű, legfeljebb nyugtalan és gyanakvó - főként a sztereotípiákkal szemben az. Az újraértékelés nem feltétlenül szükséges, viszont közeleli szinonimájáról, az újrevizsgálásról nem igen van kedvünk lemondani. Érdemes megfigyelni az itt bemutatott fiatal alkotóknál is: mennyire fontosnak érzik azt, hogy a valóság/makro- vagy mikro-/ szeleteit "nekikvalóként" kell vizsgálniuk: más, szerintük más összefüggésrendszerben sajátos, avagy új jelentése van egy tárgynak, egy érzelemnek, egy jelenségnek vagy összefüggésnek, gyakorta ellentétben, dühös ellentétben a hagyományosan elfogadottal. Ezzel együtt és ennek ellenére végső kritérium marad - s az egyéni látomások is ezt szolgálják - a társadalomtudatosság. A fiatalok ugynevezett "anarchiája" végsősoron egyet célöz: keresik azt a lehetséges lét-szférát, ahol forradalmi elgondolásaik szép-riasztó gondolataik értelmes cselekvéssé, közös tevékenységgé válhatnak. Esetünkben: ahol és ahogyan az irodalom népműveléssé nemesegethet!

"Rendezni végre közös dolgainkat" - meg kell találunk a közös tevékenységi és formai közeget. Ez nemcsak társadalmi méretű kérdés, egy-egy részterületet is jellemez. Ahogy a tudományban egyre gyümölcsözőbbnek bizonyulnak az interdiszciplináris megközelítések, úgy az irodalomban - mint más művészetekben is - elmosódóban vannak a szoros műfajhatárok, s az irodalomtudomány és irodalomkritika fokozott mobilitással kell hogy válaszoljon erre a jelenségre. Az itt bemutatkozó fiatal alkotók műveiben is nyomon követhető ez a tendencia: a próza egyre engedékenyebb közegébe látomásos, lírai elemek szövődnek; a lírikusok alkotásától függően előtérbe kerülhetnek a parabolisztikus-etikus, a filozófiai-értelmező, vagy a drámai-katartikus intenzitású elemek. E bevezető feladatán kívül esik azonban annak az értékelése, hogy mennyire sikerül az itt bemutatott fiatal alkotóknak a válaszadás, tevékenységük mennyire képes kifejezni a "korparancsot".

Apológia helyett inkább még annyit: szándékunkban áll hangsúlyozni, hogy a formálódó Alkotókör tevékenységéből kívánunk izellőt adni. Nem csak várjuk magunk közé azokat, akik korábbi tevékenységünk s e szám anyagának alapján úgy vélik, szívesen nyilatkoznának rólunk, vagy dolgoznának velünk együtt, hanem távlati - reméljük, nem tulzatosan optimista - terveink között szerepel a más karokkal, egyetemekkel, intézményekkel való kapcsolat létesítése. Alkotó tevékenységgel kísérletező irodalmároknak, műhelymunkában, vitában formálódó, hatni kívánó embereknek valljuk magunkat. Reményünk: olyan körre válhatunk, melynek szellemi tevékenysége "koncentrikus körökben" terjedhet tovább.